

‘Onder de Boschboom’

Lichtmis

Een van de meest vreemde ervaringen uit mijn carrière als misdienaar is de volgende. We schrijven 1953, ik ben negen jaar. Na een gewone doordeweekse mis met slechts een handvol mensen blijft één vrouw achter in de kerk. Ze komt naar voren en knielt op de communiebank. Dat is op zich al raar, want de communie is immers al uitgedeeld. Ik loop achter de pastoor aan naar de sacristie. Hier aangekomen zegt hij tegen me dat ik mijn misdienaartoog nog aan moet houden en het wijwater moet pakken. Hij trekt alleen zijn kazuifel uit en daarna gaan we terug naar de eenzame vrouw in de kerk. De pastoor leest een minuut of vijf Latijnse gebeden en besprekelt de vrouw daarna met wijwater. Ik voel me heel ongemakkelijk; de vrouw is de moeder van een van mijn klasgenoten. Wat is er met haar aan de hand? Is ze een zondares zoals Maria Magdalena? Heeft ze een verschrikkelijke ziekte die alleen nog met wijwater is te bestrijden? Of, nog erger, zou de duivel uit haar moeten worden gedreven? Van dat laatste had ik realistische plaatjes gezien in het prentenboek van de Bijbelse geschiedenis. Op school kijk ik tersluiks naar haar zoon. Zou hij weten wat er aan de hand is? Pas veel later begreep ik dat het hier ging om de zogenoemde ‘kerkgang’, de reiniging (de purificatie) van de vrouw veertig dagen na de bevalling. Alle vrouwen die ik daar later over sprak vertelden dat ze dat hele ritueel als uiterst pijnlijk en vooral vernederend hebben ervaren.

Ik sla er de bijbel op na en lees in Leviticus, 12 volgens *De Nieuwe Bijbelvertaling* van 2004: ‘Wanneer een vrouw een kind baart en het is een jongen, blijft ze zeven dagen onrein; ze is dan op dezelfde manier onrein als tijdens haar menstruatie. Op de achtste dag moet het kind besneden worden. Daarna duurt het nog drieëndertig dagen voor ze rein is na haar bloeding bij de bevalling; tijdens deze periode mag ze niets aanraken dat heilig is en de HEER toebehoort, en ze mag het heiligdom niet binnengaan.’ Acht plus drieëndertig is veertig dagen; bij de geboorte van een meisje gold het dubbele tarief. Daarna moest de moeder naar de tempel om een offer te brengen en gereinigd te worden. Vandaag, zondag 2 februari, is het veertig dagen na kerstmis en omdat Jezus een jongetje was, moest Maria dus op deze dag haar ‘kerkgang’ houden. Dit werd het feest van Maria Lichtmis. Na het Vaticaans Concilie in de jaren zestig werd de liturgie van dit feest herzien. De oorspronkelijke betekenis werd wat verdoezeld en de nadruk kwam te liggen bij de opdracht van Christus in de tempel. Het was niet langer in de eerste plaats een Mariafeest. De vernederende ‘kerkgang’ voor vrouwen werd toen ook zonder veel ophef afgeschaft.

De datum leeft nog voort als belangrijke dag in de volkswereekunde. Men meent aan de hand van het weer op 2 februari te kunnen voorspellen hoe de lente zal verlopen. Ik herinner me vooral de smachtende verzuchting van mijn moeder in de donkere januaridagen: ‘Nog een paar weken en dan is het Maria Lichtmis en dan is het ‘s morgens om acht uur al weer licht’.

Cees Slegers

“Onder De Boschboom” is een rubriek van cultuurhistorische aard, die haar columnisten een podium biedt om op persoonlijke titel onderwerpen die met de Bossche cultuur te maken hebben uit te diepen. Belangstellenden kunnen zich voor meer informatie wenden tot de coördinator, telefoon: (073) 6446783 of www.boschboom.nl
Boerenkoolmaaltijd 2014 bij ' De Boschboom'

